



BOEKBEoordelingen

HERMANN RÖHRS, *Schule und Bildung im internationalen Gespräch*, Akademische Verlagsgesellschaft, Frankfurt am Main 1966, 231 S.

Dit boek bevat een reeks studiën op het terrein der vergelijkende opvoedkunde. Het begint met een inleiding tot deze discipline. Dan volgen beschouwingen over de pedagogiek der onderwijshervorming, waarbij de Montessorien Dalton scholen in Nederland de aandacht krijgen. Een volgend hoofdstuk is gewijd aan het probleem van de pedagogische structuur van het schoolwezen, zoals het zich in een aantal landen voordoet. Daarna is er een opstel over de ontwikkelingshulp als pedagogisch vraagstuk. Het boek wordt besloten met een beschouwing over de zin van het reizen. In elk van deze studies legt de auteur, hoogleraar in de pedagogiek in Heidelberg, een brede oriëntatie aan de dag, die zich zowel in de historische als in de internationale dimensie uitstrekt. Er is in dit boek een enorme hoeveelheid informatie verwerkt. Het kan ertoe bijdragen om zijn lezers in de ruimte te zetten.

Op enkele punten zou ik gaarne gezien hebben dat de schr. zich duidelijker zou hebben uitgesproken. Amerikaanse en Engelse auteurs worden nog al eens op afkeurende wijze van het epitheton „pragmatisch” voorzien. Mij persoonlijk treft in gelijke zin de aanduiding „aus typisch angelsächsischer Sicht”. Wat hebben deze veroordeelden op hun geweten? Kandel heeft gezegd, dat de vergelijkende opvoedkunde ertoe kan bijdragen om het eigen onderwijssysteem juist te zien, Hans heeft betoogd dat vergelijken tot hervormen stimuleert (S.5) en ik heb eens beweerd dat een onderwijsministerie plannen tot schoolhervorming met een vergelijkend onderzoek zou moeten begeleiden (S.15). De auteur is kennelijk bezorgd voor het wetenschapskarakter van het vak, dat zich moeilijk met enig praktisch nut zou verdragen. Maar elders prijst hij het „Lernen an der Erfahrung des anderen” (S.69) en in het kader van de ontwikkelingshulp wordt van de vergelijkende opvoedkunde „ein konstruktiver Beitrag erwartet” (S.16) en hij gaat dan ook lustig aan de arbeid. Als de lezer hieruit afleidt dat het boek in dit opzicht beter is dan de enigszins onzekere leer, waarmee het begint, heeft hij gelijk.

PH. J. I.

DR. G. VERHAAK, *Middelbare-schooljeugd en lektuur*. Publikatie nummer 18 van het Katholiek Paedagogisch Bureau ten behoeve van het v.h.m.o. Uitgever L. C. G. Malmberg, 's-Hertogenbosch, 1964, 95 pag., f 5,90.

Begin 1962 heeft het Katholiek Lectorium een opdracht verstrekt aan het Hoogveld Instituut te Nijmegen om een onderzoek in te stellen naar de lektuur van de oudere middelbare-schooljeugd.

Aanleiding tot deze opdracht is de belangstelling welke men de laatste jaren, zowel in de onderwijs- als de bibliotheekwereld, aantreft voor de vraag, op welke wijze de begeleiding van en de confrontatie met de eigentijdse literatuur het beste kan geschieden.

Van dit onderzoek heeft het Hoogveld Instituut in drie omvangrijke delen rapport uitgebracht. Daar het van betekenis is op ruimer schaal bekendheid te geven aan de resultaten van het onderhavige onderzoek is aan Dr. G. Verhaak, leraar Nederlands aan het Van der Puttlyceum te Eindhoven¹ en lid van de begeleidingscommissie, welke vanwege het Katholiek Lectorium-centrum het tot stand komen van het rapport van nabij gevolgd heeft, het verzoek gedaan in de vorm van een brochure een samenvatting van de rapporten te geven.

Voor het onderzoek zijn de onderzoekers van de volgende vragen uitgegaan:

- wat leest de oudere middelbare scholier precies
- hoeveel leest hij
- hoe komt hij aan de boeken die hij leest
- hoe beleven en verwerken deze jeugdigen datgene wat zij lezen
- wat betekent het gelezene voor hen.

Voor het vinden van een antwoord op deze vragen is een enquêtelijst samengesteld met 191 vragen, gegroepeerd in zes verschillende vraagvormen.

Het onderzoek, waaraan 1635 leerlingen hebben deelgenomen uit de 3e, 4e, 5e of 6e klas, heeft plaatsgevonden op 16 katholieke scholen voor v.h.m.o.: 5 uit het westen, 5 uit het oosten en 6 uit het zuiden.

Uit de groep der geënquêteerden is een sub-sample van 900 leerlingen samengesteld waarbij is getracht een zo gelijk mogelijk aantal leerlingen op te nemen naar geslacht, schoolsoort, klas en gewest. De variabelen, urbanisatiegraad en milieu, zijn buiten beschouwing gelaten omdat de leerlingen niet of slechts gedeeltelijk daar op konden worden geselecteerd.

Van de zes mogelijke combinaties tussen de variabelen bleken er drie onderling samen te hangen: geslacht en schooltype, geslacht en gewest, klas en schooltype. De overige drie combinaties: geslacht en klas, klas en gewest, schooltype en gewest vertonen geen onderlinge samenhang.

De exploitatie van het materiaal is grotendeels een onderzoek naar de verbanden geweest, die tussen de variabelen voorkomen. Daarbij is niet de correlatie doch steeds de significantie berekend.

Voorts is de zgn. clusteranalyse toegepast om in de onderzoeksvariabelen een zinvolle structuur aan te brengen.

T.a.v. de algemene resultaten van het onderzoek is het volgende mede te delen:

- in 9 % van de gezinnen, waaruit de geënquêteerde leerlingen afkomstig zijn, wordt nooit over boeken gesproken
- in 20 % van de gezinnen is een boek vaak onderwerp van gesprek
- 94 % van de ondervraagden leest minstens één boek per maand
- 64 % leest minstens één boek per week
- 69 % vindt echter dat zij meer moeten lezen
- leesbelemmerende factoren zijn evenwel:
 - huiswerk maken, sportbeoefening, muziekstudie, film- en toneelbezoek, dansen, knutselen, televisie kijken, thuis helpen.

¹ Thans hoogleraar te Nijmegen.

- boeken worden geleend door:
- 52 % bij een openbare leeszaal
 - 26 % bij een schoolbibliotheek
 - 16 % bij vrienden en kennissen
 - 6 % bij familieleden
 - 2 % bij een winkelbibliotheek.

Naar aanleiding van de vraag welke boeken zoal worden gelezen is geconstateerd, dat de invloed van de reclame op de lectuur van de middelbare-schooljeugd van bijzonder belang schijnt te zijn. Voorts, is, volgens de onderzoekers, de conclusie gewettigd dat, voor wat deze groep van 900 lezers betreft, de mening van velen, als zou de middelbare-schooljeugd veel belangstelling hebben voor erotisch getinte lectuur, misschien niet weerlegd doch wel in elk geval sterk wordt ondergraven.

Motieven, die een rol spelen bij de lectuurkeuze zijn: prestige-overwegingen, weetgierigheid, interesse, beweegredenen van emotionele aard, de wens tot ontspanning.

De belangrijkheid van dit onderzoek van het Hoogveld Instituut is evident. Daarom zou het van betekenis zijn deze te herhalen op prot. christ.- en openbare middelbare scholen.

Discussabel is echter of het juist is conclusies te trekken — ook al is dit nog zo voorzichtig gedaan — over hetgeen de middelbare-schooljeugd leest, n.a.v. een onderzoek, dat plaats heeft gevonden aan de hand van een lijst van 84 boeken en schrijvers — ook al is deze methodisch knap samengesteld — waarop moest worden aangestreept of men het boek gelezen had en, indien dit niet het geval was, of men dan soms een ander boek van de auteur onder ogen had gekregen. Als men nu ziet dat op deze lijst voor *oudere* scholieren van middelbare scholen wel boeken staan als: *Winnetou's dood van Karl May*, *Arendsoog van Nowee*, *Niels Holgerssons wonderbare reis van Selma Lagerlöf*, *Ciska de Rat van P. Bakker*, *De Koerier van de Tzaar van Jules Verne*, *De sterke vuist van Max Brand* maar dat boeken van schrijvers als *Moravia*, *Baldwin*, *J. D. Salinger*, *Jan Wolkers*, *Henry Miller*, *Lawrence*, *Norman Mailer*, *G. K. van het Reve*, *Kerouac*, *Nabokof*, *Hal Ellson*, *John Cleland* ontbreken, dan vraagt men zich af of de geënquêteerde middelbare scholieren wel voldoende zijn uitgedaagd zich terzake uit te spreken. Daarbij komt nog bovendien de vraag waarom zij eigenlijk wel titels van omstreden boeken zouden noemen als er genoeg keus is om aan te strepen! Afgezien van deze opmerking is het verheugend, dat het Hoogveld Instituut dit onderzoek heeft willen verrichten en dat Dr. Verhaak op bondige wijze een prettig leesbaar verslag heeft willen schrijven over de resultaten, die in omvangrijke en moeilijk te bemachtigen rapporten zijn neergelegd.

J. H. N. G.